

Geçmiş bilimkurgusunda yaşamın değerini anlamak “Beni asla bırakma”

Understanding the value of life in the past sciences fiction “Never Let Me Go”

Elif AVANER^a

Never Let Me Go

Vizyon Tarihi: 29 Nisan 2011

Yapımı: 2010-ABD, İngiltere

Tür: Dram, Bilim Kurgu, Romantik

Süre:103 Dk.

Yönetmen: Mark Romanek

Oyuncular: Carey Mulligan, Andrew Garfield, Keira Knightley, Charlotte Rampling, Sally Hawkins

Senaryo: Alex Garland

Yapımcı: Alex Garland, Mark Romanek

GİRİŞ

Japon asıllı İngiliz yazar Kazuo Ishiguro'nun romanından uyarlanan 2011 ABD-İngiltere ortak yapımı olan, Mark Romanek'in yönettiği “Beni Asla Bırakma” filmi devlet politikası gereğince büyüdüklerinde organlarının başkalarına nakledilmesi için aşırı utiliteryan bir felsefe ile kurulmuş “Ulusal Donör Programı” kapsamında özel olarak yatılı okullarda yetiştirilen yüzlerce çocuktan üçünün Kathy, Tommy ve Ruth'un dramatik hikayesini Kathy'nin gözünden anlatan, birçok bilim kurgunun aksine geleceği değil, geçmişi değiştirerek kurgulayan bir dram.

“Beni asla bırakma”

Filmin jeneriği insanın ne makine ne de elektronik sistemlerden oluşmuş bir robot olduğunu, onun temelde biyolojik bir canlı olduğunu anımsatmak üzere bir DNA sarmalı animasyonu ile akmaya başlıyor. İlk kare filmin sonundan sahne. Camın arkasından çaresiz ve aşk dolu gözlerle sevdiğinin hayata veda edişini izleyen bir kadın. Ve başlıyor anlatmaya Kathy H. “Hiç birimiz makine değiliz, en sonunda tükeniyoruz”. Kurguya göre 1952'de tıp devrimi gerçekleşmiş, birçok hastalığın çaresi bulunmuştur. 1967'de insan ömrü ortalama 100 yıldır. İngiltere'nin çeşitli yerlerindeki yatılı okullarda büyüdüklerinde organlarını vermek üzere “model”lenmiş çocuklar-bağışçılar özenle korunarak “toplum sağlığı” için yetiştiriliyor. Yıl 1978 Halisham okulundayız. “Düş ülkesi Halisham, dağılıp parçalandığımızda hikayeler kalır geriye” şarkısını söylüyor çocuklar bilinçsizce ve başlıyor Kathy, Tommy ve Ruth'un hikayesi.

İnsani duygular olan sevgi, aşk, kıskançlık, umut ve insan değerlerinin en önemlilerinden olan sanatın özellikle vurgulandığı, etik dışı organ nakli sistemi distopyası üzerinden insanın değerinin harcandığı bir senaryo canlandırılıyor. Anlatısal etik alanında çalışanların izlemesini özellikle önerdiğim filmde sevgi, aşk, kıskançlık duyguları temelinde eylem olanakları ve kısıtlı kişi-kişi ilişkileri etik açıdan değerlendiriliyor. Ancak ilk göze

^aUzman Ezacı, Doktora Öğrencisi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Deontoloji ✉ avanerelif@gmail.com

Gönderim Tarihi: 06.06.2018 • Kabul Tarihi: 06.06.2018

çarpan etik sorun en yüksek değer olan insan yaşamının değerinin başka bir insanın yaşam değerine karşı harcanması oluyor. Kuçuradi bu tip etik ilişkiyi betimlerken, insanın karşı karşıya olduğu veya yüzünü görmediği, yakınındaki uzağındaki insanlarla ilgili ve değer sorunlarıyla yüklü eylemlerde bulunduğu tek yönlü bir ilişki olarak açıklıyor.¹¹ Filmdeki çocukların ileride organlarını verecekleri hiç tanımadıkları insanlarla ve bu sistemin yürütücüleriyle olan ilişkileri gibi. Sistemi kuran ve sürdürenlerin bu koşullardaki tutumu, tarihsel ve olgusal plandaki gerçekliği incelenmelidir.

Ancak filmi izlerken merak uyandıran soruların cevapları ortaya çıktığında yazarın, kitabına aslında bambaşka bir anlam yüklediği, filmin aslında başka bir şey anlatmaya çalıştığı ortaya çıkıyor. Yaratıcılık önemli değilse, spor ve sanatta başarılı olmanın bir anlamı yoksa neden bu çocuklara resim yaptırılıyor? Ruhlarına ayna tutmak ve bir seçim yapmak için mi? 18 yaşına geldiklerinde kulübelere kalırken aşk açısından bunalıp gönüllü çalışmak için ayrılmaya karar veren Kathy neden zamanı geriye almak istedi? Aşık çiftler için bağısı erteleme hakkı olmadığı halde neden hayali yaşatıldı? Halisham'ın kapıları kilitli değil, kulübelere ve yaşamları diğer insanlarla iç-içe. Ürkütücü efsaneler anlatılsa da benzer senaryodaki diğer filmlerin aksine neden kaçmak, kurtulmak sistemin dışına çıkma mücadelesi işlenmemiş? Kendileri için tasarlanan hayata neden boyun eğiyorlar?...

Yavaş yavaş hayatını kaybedecek olmanın, sevdiklerini bir daha göremeyecek olmanın acısını yoğun olarak hissettiren filmin en son karesindedir artık Kathy. Ruth'un çoktan 4. bağısı esnasında "fışı çekilmiş", Tommy ise yakınlarda son bağısında Kathy'nin gözü önünde hayata veda etmiş, Kathy ise ilk bağısını yapmak üzere bir hafta önce bildirimini almıştır. Sonsuzluğu seyredencesine İngiltere'nin yeşil topraklarına bakan Kathy, filmin ana fikrini deşifre eder ve izleyiciyi başka boyuta taşır.

"Aslında bizimle hayatını kurtardıklarımız arasında bir fark yok! Hepimiz bir gün son buluyoruz. Ama sadece bazılarımız yaşadıklarının ve geriye ellerinde kalan zamanın farkında olabiliyor."

Bizimle kurtardıklarımız arasında bir fark yok ifadesi, bağısçı ve alıcının yaşam değerleri arasında karşılaştırmalı bir etik ölçüm değil kuşkusuz. Okul Müdürü Bayan Emily'nin bu çocukların da ruhları olduğu, onların da insan olduğunu göstermek için resimleri "Galeri"ye göndermesi, görevli personelin çocuklara üzülerek bakması ve filmdeki sevgi, aşk, kıskançlık duygularının vurgulanması, "erteleme" söylentileri ile umudun yüreklerde yaşatılmaya çalışması bağısçı rolü verilenlerin de insan olduğu düşüncesini öncelikli olarak anlatıyor belki. Ama sınırsız özgürlük umudunu yaşamak, mücadele etmek varken kendileri için tasarlanan yaşamı tercih etmeleri aslında bizi anlatmıyor mu? Biz de içinde bulunduğumuz hayatı yaşıyor ve sahip olduklarımızın değerini bilemiyebiliyor, sevdiğimizimiz ya da yaşamımız için mücadele etmeyebiliyoruz. Çıkış kapısı var ama çıkamıyoruz belki, varolanın değerini, insan olarak kendi değerimizi anlayabiliyor muyuz? Hissettiğimizden farklı şeyler yapma çılgınlığı ile de değerlerimizi boşa harcayabiliyoruz. Tommy'nin Ruth'la boşa harcadığı yıllar gibi. Kathy'nin kulübelere ayrılmayı tercih edip sonra zamanı geriye almak istemesi gibi. Günümüz küresel sisteminin kapitalist tuzaklarına düşüp, hayat derdine dalıp hayatı unuttuk belki de. Film hayatı, değerini ve yaşamı bizim için değerli olanları hatırlamak için kurgulanmış. İzledikçe katman katman açılan ve izleyicinin hazır bulunuşluğuna göre yeni anlamlar sunan bir yapısı olan filmin her katmanından ayrı dersler çıkarmak mümkün.

Kısaca; hayatın ve insan olmanın değerini kaybettiklerimiz ve kaybetme ihtimali olan tüm sahipliklerimizin değerini anlayarak, gerçeklerle yüzleşerek uyanmamızı istiyor film.

Özellikle de yaşamımızın ve geriye kalan kapısı açık, bilinmeyen zamanın... Çünkü "hepimiz bir gün son buluyoruz"

¹¹Kuçuradi İ, Etik, Türkiye Felsefe Kurumu, 2011, (ISBN: 9789757748137), Beşinci Baskı, Özkan Matbaası.